

Tussen zand, staal en water

Verslag van de voorjaarsexcursie van de Vakgroep Heemtuinbeheer Oase

Douwe Tiedema

Op 29 februari, de zeldzaamste dag die er bestaat, spraken wij af met Hein Koningen en Luc Stroman in restaurant Lebkov naast het Centraal Station in Rotterdam.

Willy Leufgen en Marianne van Lier hadden twee jaar geleden na de voorjaarsexcursie van de Vakgroep Heemtuinbeheer aangegeven, dat zij vanwege hun zeer drukke werkzaamheden voor Stichting Oase geen kans meer zagen nog een erg actieve rol in deze vakgroep te kunnen spelen. Die mededeling veroorzaakte enige onrust onder de destijds aanwezigen, zoals ik als relatieve buitenstaander kon constateren. Gelukkig bleek een aantal mensen bereid om de activiteiten voort te zetten. Na een wat rommelig begin in 2007 werd het nu tijd om allerlei zaken eens goed af te spreken en dus togen Angeline en ik naar Rotterdam, waar wij Hein en Luc voor het smurfblauwe noodstation troffen. Omstreeks half vier in de middag,

Rondleidingen door heemtuin Tenellaplas (l) en Voorne's Duin (r)

na een voortreffelijke lunch met excellente broodjes, hadden wij alle afspraken gemaakt en voldoende ideeën voor een voorjaarsexcursie op 12 en 13 juni in Voorne's duin. In de dagen daarna zocht Angeline contact met Eline Vis, een medewerkster van Het Zuid-Hollands Landschap, die in de heemtuin bij de Tenellaplas werkt. Al op 16 maart konden wij bij haar in het levenswerk van Cees Sipkes terecht. In de door hem als 'instructief plantsoen' aangeduide heemtuin kon je op die

vroege voorjaarsdag al goed zien welke weelde zich daar zou gaan ontwikkelen.

Al vrij snel had Eline ons de mogelijkheden geschetst, waarmee wij een tweedaagse excursie zouden kunnen vullen. Daarna bezochten wij nog een plek waar wij mogelijk zouden kunnen kamperen. Heemtuinders blijken echter ook praktische mensen te zijn, want Hein Koningen had al opgemerkt, dat het voor reizigers met het openbaar vervoer, wat veel heemtuinders zijn, lastig is om voor

een nacht een tent mee te sjouwen. Dus zagen wij ervan af, wat mij in de weken daarna nog behoorlijk wat stress zou geven, want een slaapplek voor een redelijke prijs is nog moeilijk te vinden. Toen ik eenmaal een stel blokhutten had vastgelegd, bleek het dermate moeilijk communiceren met de baas, dat ik tot kort voor de excursie in onzekerheid heb geleefd, of het wel allemaal goed zou

als orchideeën (15 soorten!), bremrapen, teer guichelheil en glad parelzaad. Na de rondgang droogden wij op in de vergaderkamer van het bezoekerscentrum en ontstond een discussie over de moeilijkheden waar de heemtuinder mee te maken krijgt. Voor een buitenstaander als ik is het grappig om te moeten ontdekken, dat een deel van de problemen veroorzaakt wordt door een richtingen-

van het bos boven de grondnesten weggekapt. De ervaringen hiermee waren voor de lepelaars voorzichtig positief. Na deze uiteenzetting wandelden wij het duin in, maar niet voordat wij een paar bijenorchissen hadden bewonderd.

Het viel mij op hoe bosrijk Voorne's duin is geworden. In mijn jonge jaren, toen ik er regelmatig kwam, waren er nog grazige duinvalleien, maar nu had ik soms het gevoel door een regenwoud te dwalen. Voordeel daarvan is natuurlijk wel, dat je dan een haviksnest kunt tegenkomen, zoals ons overkwam. De beheerder legde uit, dat een evaluatie van het gevoerde beheer had geleid tot de conclusie, dat de nage-

komen. Ook hier bracht Eline uitkomst, want na een bezoekje kon ze mij meedelen, dat ik er maar op moest vertrouwen.

Op 12 juni verzamelden wij 's ochtends in de stromende regen in het bezoekerscentrum Tenellaplas. Jan Timmerman, gepensioneerd medewerker van Het Zuid-Hollands Landschap en thans nog vrijwilliger in de heemtuin, ontving ons. Na een korte uiteenzetting togen wij de heemtuin in, waar wij een eldorado van planten aantreffen. Een heemtuin is echter geen heemtuin, als de beheerders niet met diverse problemen geconfronteerd worden. Hier bleken dat vooral het oprukkende bos en de invloed van voedselrijke stoffen uit de lucht te zijn. Vooral de plas zelf had veel last van verrijking, waardoor gele plomp, waterlelie en riet in toenemende mate in de plas oprukten. Jan kon gemakkelijk vertellen over de capriolen, die de beheerders hadden uitgehaald om deze wildernis in toom te houden. Desalniettemin vonden wij juweeltjes

strijd in natuurbeschermingsland. Niet iedereen is even blij met nieuwe natuur en grote grazers. Na de lunch reden wij naar Rockanje, waar de beheerder van Natuurmonumenten een rondleiding zou geven door het duingedeelte van deze organisatie. Het was opgehouden met regenen en op een onweersbui in de nacht na zou het verder goed weer worden. De start van de tocht lag bij het Quakjeswater, waar een kolonie lepelaars met een stel aalscholvers om de beste broedplekjes vocht. Als proef had Natuurmonumenten, om de lepelaars ter wille te zijn, een deel

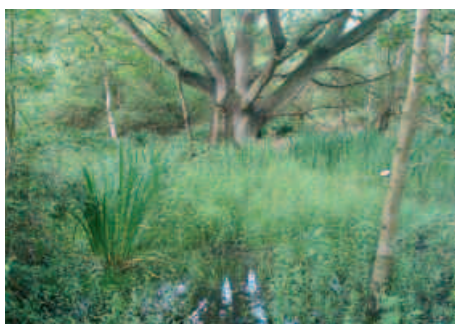
Struinen door het ontboste duingebied 'De Pan'

streefde verhouding bos/open terrein (60% / 40%) bij lange na niet werd gehaald (95% / 5%). Daarom was recentelijk met groot materieel het gebied De Pan ontbost om de open duinvegetatie te herstellen. Ik moet bekennen, dat een open duingebied mij meer aanspreekt dan een bosgebied, hoe avontuurlijk dit ook is. Kennelijk ben ik iemand van de open ruimte en houd ik van 180 graden lucht boven mijn hoofd.

's Avonds aten wij in een uitsteken-de strandtent. De maaltijd was het begin van een prettige avond. Bij heemtuinders ontbreekt de gebruikelijke bombarie van grote groepen nou eenmaal. De verjaardag van een van de aanwezigen vergrootte de vrolijkheid nog wat. Pas na tien braken wij op.

We liepen nog wat rond in de buurt. Ik vind het daar in Oostvoorne altijd een beetje een hallucinerende omge-

ving, met die rijke natuur om je heen en dan op de achtergrond, scherp afgetekend tegen de donkerblauwe avondlucht, de kranen en schoorstenen van de Maasvlakte. De grote, boze wereld ligt daar aan de overkant. De volgende dag ontbeten we in het Beachcenter aan het voormalige Brielse Gat. Het was allemaal goed gekomen en we kregen zelfs keurige lunchpakketten mee. Daarna reden we naar de grote parkeerplaats bij het strand van Oostvoorne, waar de groep werd gesplitst. Tot mijn verbazing ging slechts een klein deel van de groep naar de Schorren van Voorne. Het overgrote deel van de groep koos voor het 'vliegveld', een voormalige landingsstrip in Voorne's

duin. Ik had dit deel van de excursie zelf echt als een buitenkansje opgevat, omdat er op weinig plekken in Nederland nog actieve duinvorming plaatsvindt.

Wij werden opgewacht door Bart Lensink, een verstilde man met het relativeringsvermogen van een heel leven achter zich. Met ons groepje wandelden we naar de schorren.

Vroeger mochten de auto's hier tot op het toen nog smalle strand komen. Al gauw begonnen de hompen klei mij op te vallen die hier lukraak leken te zijn neergekwakt. Later veranderde het strand in een slikkige vlakte die bij eb tot aan de horizon leek te reiken. Nu troffen wij een begroeid schorregebied aan met aan de zuidwest rand duinvorming en het ontstaan van eigenaardige strandwallen. Enkelen van ons dwaalden dwars door het vochtige gebied, gelukkig hadden we laarzen aan. Volgens Bart groeide het gebied op dit moment niet meer aan, maar met de branding ver in zee moet hier haast wel een soort waddengebied ontstaan.

Na de wandeling gebruikten we de lunch in de duinen, waarna we koffie dronken in de strandtent. Daarna togen we naar het 'groene strand'. Ook hier hadden graafmachines hun werk voor de natuur gedaan en ook hier leidde dat tot behoorlijke discussies. Op het 'groene strand' krioeelt het van de vleeskleurige orchissen, waarvan Hein Koningen mij vertelde, dat een belangrijk kenmerk is,

dat de bladeren langer zijn dan de bloemtrossen. De struwelen van het groene strand zijn lager dan elders, ongetwijfeld een gevolg van wind en water en ook hier zagen we de merkwaardig afgestorven stukken struikgewas, die we elders ook al gezien hadden. De zwarte staken maakten een desolate indruk. De tocht eindigde bij een vogelkijkscherm, waarach-

Voorjaarsexcursie 2009

Ook heemtuin-beheerder en geïnteresseerd geraakt in de activiteiten van de Vakgroep Heemtuinbeheer Oase??

Meld je dan aan bij Douwe en Angeline Tiedema, angeline.douwe.tiedema@planet.nl. dan ontvang je een uitnodiging voor de excursie stinzenplanten in Friesland/Groningen eind maart/begin april 2009

Veel te ontdekken in het schorregebied met recente duinvorming (boven); Regenwoudsferen in de Voornse duinen (links).

ter zich kluten, bergeenden, scholeksters en kleine plevieren met hun kuikens bleken op te houden. Bij dit scherm eindigde ook het officiële gedeelte van de excursie. Terwijl we terugliepen naar de parkeerplaats, besloten we nog wat te drinken in onze inmiddels geliefde strandtent.

Douwe Tiedema is ook heemtuinder en geïnteresseerd geraakt in de activiteiten van de Vakgroep Heemtuinbeheer Oase Stavangerstraat 3, 3267 LD Goudswaard angeline.douwe.tiedema@planet.nl